

Shabtai Shavit are peste 50 de ani de experiență în securitate internațională și în contraterorism și este recunoscut la nivel internațional drept o autoritate în domeniu. A lucrat în Mossad, prestigioasa agenție de informații a Israelului, vreme de 32 de ani, ajungând în cele din urmă să ocupe funcția de director. Anterior, a lucrat în Forțele de Apărare Israeliene, retrăgându-se după o carieră deosebită în cadrul „Sayeret Matkal”, al forțelor speciale de elită ale Israelului și al unității SWAT.

SHABTAI SHAVIT

ȘEFUL

MOSSADULUI

DOCTRINA ȘI MISIUNILE
SERVICIULUI ISRAELIAN DE INFORMAȚII EXTERNE

Traducere din limba engleză de
MONICA PÎRVULESCU

LITERA
București

Head of The Mossad: In Pursuit of a Safe and Secure Israel
Shabtai Shavit

Copyright © 2020 Shabtai Shavit

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

*Șeful Mossadului. Doctrina și misiunile
serviciului israelian de informații externe*
Shabtai Shavit

Copyright © 2021 Grup Media Litera
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactori: Constantin Furtună, Georgiana Harghel
Corectori: Valeria Radu, Rodica Crețu
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare și prepress: Mihai Suciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SHAVIT, SHABTAI

Șeful Mossadului. Doctrina și misiunile serviciului israelian de
informații externe /Shabtai Shavit; trad. din lb. engleză: Monica
Pîrvulescu –București: Litera, 2021

ISBN 978-606-33-7399-2

I. Pîrvulescu, Monica (trad.)

94

Cuprins

Mulțumiri	7
Introducere	11
1. Informații secrete	21
2. Informațiile secrete și arena internațională	94
3. Informațiile secrete și securitatea națională	168
4. O perspectivă diplomatică	216
5. Războaiele	337
Anexă: In memoriam	402
Note	430
Indice	433

INTRODUCERE

Festivitatea de schimbare a conducerii Mossadului, în cadrul căreia mi s-a înmănat adresa de numire în funcție, a avut loc pe 19 aprilie 1989 în biroul prim-ministrului din Ierusalim. Printre cei prezenți s-au numărat prim-ministrul Yitzhak Shamir – cel care m-a ales pentru funcția de director al Mossadului –, ministrul apărării și fostul prim-ministru Yitzhak Rabin, șeful de stat-major al Forțelor de Apărare Israeliene (FAI) Dan Shomron, foști directori ai Mossadului, Adunarea Șefilor de Departamente din cadrul Mossadului (Rasha), Comitetul Șefilor de Servicii (Varash), secretarul militar al prim-ministrului, veterana stenografă a prim-ministrului, Mitka Yaffe, Nahum Admoni – directorul Mossadului care tocmai își încheia mandatul și familia sa –, precum și propria familie, cu excepția fiului meu cel mic, aflat la schi în Elveția.

Ceremonia a fost modestă și s-a desfășurat într-o atmosferă discretă, caracteristică prim-ministrului Shamir. Prim-ministrul a dat citire scrisorii de încetare a mandatului lui Nahum și i-a mulțumit în câteva cuvinte pentru activitatea depusă și pentru contribuția îndelungată la siguranța națională a Israelului. Nahum a rostit câteva vorbe de despărțire. Prim-ministrul a citit adresa de numire și mi-a urat succes în noua funcție. Apoi am ținut discursul pe care mi-l pregătisem și la care mă gândisem foarte mult.

Am început prin a menționa cei 25 de ani de activitate în cadrul Mossadului, care consideram că m-au pregătit pentru prestigioasa funcție pe care o preluam. Cu toate acestea, am acceptat funcția cu teamă, venerație și tulburare. I-am mulțumit prim-ministrului pentru că m-a ales și lui Nahum fiindcă m-a recomandat călduros pentru a ocupa funcția.

I-am mulțumit familiei, mai ales soției care, la începutul carierei mele, a participat alături de mine la operațiuni secrete. Am subliniat ce sacrificii mari trebuie să facă membrii de familie ai agenților secreți ai Mossadului.

Am lăudat adunarea Rasha, care reprezintă conducerea Mossadului. Aceasta este formată din oameni care au acumulat sute de ani de experiență și, cum afacerile secrete se învață pe teren, și nu la facultăți, experiența lor combinată este de neprețuit. Sunt oameni duri, care vorbesc puțin și nu își trădează sentimentele. M-am referit în termeni elogioși și la adunarea Varash, subliniind cooperarea dintre Serviciul Militar de Informații, Shin Bet și Mossad, prin care fiecare instituție contribuie cu propriile calități unice, dând astfel naștere unui amplificator de forțe care dă rezultate pe care nici una dintre aceste instituții nu le-ar putea da singură. În final, mi-am exprimat susținerea și urările de bine față de agenții răspândiți pe tot globul, inclusiv în țările inamice, ale căror acțiuni garantează siguranța locuitorilor statului Israel.

Am considerat că evenimentul de acceptare a funcției, desfășurat în prezența prim-ministrului și a celorlalți, îmi oferea o bună ocazie pentru a-mi exprima părerile, iar discursul meu a durat câteva minute. Îmi aduc aminte că, în timp ce vorbeam, prim-ministrul s-a aplecat spre persoana de lângă el și i-a spus în șoaptă: „Nu știam că Shabtai vorbește!”

Mă întâlnisem cu prim-ministrul Shamir de câteva ori înainte de festivitate, la diverse ședințe și în diverse împrejurări, însă niciodată, nici ca răspuns la vreo întrebare, nici din proprie inițiativă, nu am spus mai mult decât strictul necesar ca să îmi exprim opinia cu privire la problema discutată. Am considerat dintotdeauna că timpul prim-ministrului este foarte prețios și că statutul său impune un respect în vorbire și în comportament. Din acest motiv, mă considera „genul taciturn” – ceea ce, întâmplător, se putea spune și despre el – și,

potrivit zicalei, nu mi-a părut niciodată rău de lucrurile pe care nu le-am spus.

Festivitatea s-a încheiat cu un toast și o savurare a faimoaselor *bureka* de Ierusalim (niște delicioase pateuri umplute), de care ne-am bucurat în biroul prim-ministrului, după care toată lumea a plecat. Am condus de la Ierusalim spre câmpia ce se întinde în lungul țărmului și, cu un sentiment de evlavie, am intrat în biroul directorului Mossadului și m-am așezat pe scaunul în fața căruia stătusem atâția ani.

Sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990, în care am fost director al Mossadului, au reprezentat o răscruce istorică în ordinea mondială. Transformările geopolitice și geostrategice care au avut loc în această perioadă au fost de o magnitudine și importanță nemaîntâlnite de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. În acești ani, statul Israel a fost martor la următoarele evenimente importante:

- În decembrie 1987, a izbucnit Prima Intifadă (revoltă palestiniană împotriva ocupației israeliene) și s-a înființat organizația Hamas, adăugând o latură religioasă terorismului politic.
- În noiembrie 1988, Consiliul Național Palestinian (CNP) a declarat la Alger independența Palestinei, ceea ce implica acceptarea principiului împărțirii teritoriului între două state.
- În decembrie 1988, Adunarea Generală a ONU a luat act de declararea înființării unui stat palestinian, iar Organizația pentru Eliberarea Palestinei (OEP) a primit statutul de observator la ONU.
- În noiembrie 1989, căderea Zidului Berlinului a pecetluit sfârșitul Războiului Rece și prăbușirea Uniunii Sovietice. Din acel moment și de-a lungul anilor 1990, aproape un milion de evrei au imigrat în Israel din

Uniunea Sovietică, evoluție care, după umila mea părere, a fost cel mai bun lucru care i s-a întâmplat statului Israel de la independența sa, din 1948.

- În 1992, Yitzhak Rabin a fost ales prim-ministru. După 15 ani de guvernare a partidului Likud, Partidul Muncii a revenit la putere – deși nu pentru multă vreme.
- În septembrie 1993, la Washington au fost semnate Acordurile de la Oslo dintre Israel și OEP, ratificate apoi de Kneset (parlamentul israelian).
- În iulie 1994, conducerea palestiniană, aflată sub autoritatea lui Yasser Arafat și care funcționa în exil, la Tunis, s-a întors în Cisiordania și în Fâșia Gaza, înființând Autoritatea Palestiniană.
- În octombrie 1994, s-a semnat un acord de pace între Israel și Iordania, al doilea stat arab care a încheiat pace cu Israelul.
- În noiembrie 1995, prim-ministrul israelian Yitzhak Rabin a fost asasinat de către un răufăcător mârșav.
- În mai 1996, partidul Likud, condus de Benjamin Netanyahu, a revenit la putere. În mai 1999, Partidul Muncii, condus de Ehud Barak, a preluat frâiele, însă numai până în februarie 2001, când Ariel Sharon a adus din nou puterea în mâna dreptei. În momentul în care scriu cartea de față (2018), dreapta politică este încă la putere.

Și Orientul Mijlociu a avut parte de schimbări spectaculoase în această perioadă (sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990). Războiul dintre Iran și Irak, care a durat aproape un deceniu, s-a încheiat cu avantajul irakienilor, deși războiul nu s-a sfârșit cu predarea totală a iranienilor. Supremația irakiană s-a realizat printr-o combinație de arme chimice și rachete/proiectile sol-sol pe câmpul de luptă. Iranienii nu au

ripostat la armele chimice folosite împotriva lor sau la proiectilele și rachetele care au ajuns până în interiorul Iranului, inclusiv în capitala Teheran. Iranul, sub conducerea mullahilor (musulmani șiiți cu studii de drept religioși), și-a învățat lecția din timpul războiului și a hotărât să își creeze ample capacități strategice neconvenționale, inclusiv capacități chimice, biologice și nucleare, precum și capacitatea de a lansa rachete strategice sol-sol.

Primul Război din Golf, care a izbucnit în 1991, a fost un eveniment care a reconfigurat raportul de forțe atât la nivel regional, cât și la nivel mondial. Următorii pași au pregătit terenul pentru el. Mai întâi, a fost perioada de așteptare și de pregătire a informațiilor secrete, în care s-a pus întrebarea dacă Saddam Hussein avea de gând, atât de repede după încheierea războiului împotriva Iranului, să pornească într-o nouă aventură. A venit apoi invazia irakienilor în Kuwait, urmată de crearea de către președintele George H.W. Bush a unei ample și impresionante coaliții, care cuprindea Arabia Saudită, Egiptul și Siria. Faptul că aceste țări s-au coalizat împotriva Irakului, care avea susținerea Iordaniei și a palestinienilor, a reprezentat ultimul cui bătut în sicriul ideii de panarabism din istoria Orientului Mijlociu. Un alt pas a fost dialogul israeliano-american cu privire la participarea Israelului la război. Președintele Bush i-a recomandat insistent prim-ministrului Shamir să nu intervină și i-a promis, în schimb, că SUA va urmări cu prioritate să elimine bateriile irakiene de rachete sol-sol. Shamir a fost supus unei presiuni uriașe de către unii membri ai cabinetului său și de către FAI, ca să declanșeze acțiunile armate, însă a refuzat să o facă, deși unii susțineau că prezumtiva deținere de către Saddam Hussein de rachete sol-sol dotate cu focoașe chimice reprezenta un motiv în plus ca FAI să intervină.

Irakul a lansat 39 de rachete Scud sol-sol pe teritoriul israelian. Armata SUA nu a reușit să distrugă nici măcar

parțial sistemul de rachete sol-sol al Irakului, însă prim-ministrul Shamir a strâns din dinți și și-a păstrat poziția de neintervenție. Miniștrii guvernului și ofițerii FAI nu puteau să înțeleagă cum de Shamir, fost comandant în ilegalitate și susținător al viziunii lui Ze'ev Jabotinski cu privire la Zidul de fier (subliniată în 1923 într-un eseu în care susținea că pacea dintre evreii și arabii din Palestina avea să se realizeze dacă și numai dacă evreii erau suficient de puternici încât să îi convingă pe arabi că nu îi pot învinge), comandant al unității de operațiuni speciale din cadrul Mossadului și un om al dreptei politice, putea să refuze să implice FAI în războiul împotriva lui Saddam Hussein. La vremea respectivă, puțină lume știa că înainte cu o săptămână de invazia irakienilor în Kuwait avusese loc o întâlnire secretă între prim-ministrul Shamir și regele Hussein al Iordaniei, în cursul căreia cei doi conveniseră să elimine amenințarea irakiană (cu excepția rachetelor) la adresa Israelului (am scris mai mult despre acest subiect într-un capitol separat). Acest pact l-a ajutat pe Shamir să își mențină poziția fermă față de intervenția israeliană în război.¹

Turcia, după mai bine de un deceniu (anii 1980) de relații călduțe cu Israelul, a început să reacționeze la avansurile acestuia. Relațiile dintre cele două țări, inclusiv dintre sistemele lor de securitate și de informații secrete, s-au îmbunătățit rapid și au condus la cooperare și la o serie de înțelegeri în domeniul strategic.

Trăsăturile caracteristice ale terorismului au devenit de nerecunoscut în această perioadă. În trecut, terorismul era local, adică naționalist și laic, grupurile de făptași luptându-se ca să obțină autodeterminarea, autonomia sau independența. Terorismul din ziua de astăzi, manifestat în Israel de la înființarea Hamasului, în 1987, și de la declararea Jihadului Islamic, este un terorism islamic religios, al cărui extremism crește cu timpul tot mai mult și care a ajuns să

se manifeste la nivel global. Este un terorism de factură imperialistă, în sensul că urmează porunca lui Allah de luptă împotriva necredincioșilor – fie prin convertirea lor la islamism, fie prin anihilarea lor – și de înființare a unui califat musulman mondial. Este un terorism care, potrivit principiilor credinței sale (în principal šiite, dar care se regăsește și la unele grupuri sunnite marginale), nu admite coexistența cu celălalt. Războiul său împotriva necredincioșilor este considerat un război sfânt – jihad. A te sinucide în lupta împotriva necredincioșilor este considerată o poruncă religioasă și îi asigură autorului titlul de *shahid* (martir). Este un terorism în cadrul căruia scopul sfințește mijloacele și atacatorul poate, de unul singur, să vizeze mult mai mulți necredincioși. Este o formă de terorism cu distribuție globală de indivizi și de mici grupuri de fideli, conectați prin intermediul internetului și care, spre deosebire de structurile militare, nu s-a format în jurul unui teritoriu, al unei ierarhii, al unei uniforme, al unei infrastructuri, al unei ierarhii de comandă și așa mai departe. Impactul mediatic obținut de organizațiile jihadiste este mondial, nu costă nimic și are loc în timp real. Din punct de vedere istoric, tatăl acestui gen de terorism este Sheikh Hassan al-Banna, care a fondat mișcarea Frăția Musulmană în Egipt, în anii 1920. Activitatea violentă a Frăției Musulmane s-a limitat, încă de la înființare, la teritoriul Egiptului în sine, însă ideologia sa privind domnia Shariei (legea islamică) le-a capacitat pe cele mai multe dintre organizațiile teroriste islamice fundamentaliste pe care le cunoaștem astăzi. Școala lui bin Laden privind jihadul mondial – al-Qaeda – a apărut prima dată în radarul serviciilor secrete din Israel și din Occident la începutul anilor 1990, iar lăstarele sale – ISIS și altele asemănătoare – s-au dezvoltat către sfârșitul Războiului din Irak al Statelor Unite și al aliaților lor și al Primăverii arabe.

ISIS a dus terorismul la o extremă nemaiîntâlnită în istoria omenirii de la invazia hunilor în Occident. Organizația

prezintă o combinație de nihilism și de cultură a sinuciderilor prin aruncarea în aer. Spre deosebire de al-Qaeda, ISIS a început deja să acționeze, pe măsură ce a cucerit tot mai multe teritorii, în sensul creării unui califat islamic mondial. Grupările teroriste din lume (Boko Haram din Nigeria, Houthi din Yemen, Wilayat Sina din Sinai, Al-Shabab din Somalia și altele) și-au anunțat loialitatea față de califat.

Evenimentele interne și regionale care au caracterizat sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990, în care am deținut funcția de director al Mossadului, pălesc prin comparație cu schimbările care au avut loc pe scena mondială în această perioadă. Mă refer, desigur, la sfârșitul Războiului Rece și la prăbușirea Uniunii Sovietice.

Deși al Doilea Război Mondial s-a terminat cu o victorie zdrobitoare a Statelor Unite, a aliaților acestora și a Uniunii Sovietice împotriva Germaniei naziste și a Japoniei, nu a apucat să se usuce bine cerneala de pe actele de capitulare că lumea a și fost nevoită să accepte o nouă ordine mondială. Trăsătura principală a acestei noi ordini a fost Războiul Rece dintre două superputeri, Uniunea Sovietică și Statele Unite, care vreme de 55 de ani s-au concurat între ele ca să își extindă zonele de influență în lume dincolo de granițele stabilite la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Astăzi, privind în urmă, se poate spune că lumea în perioada Războiului Rece (1945–1990), cu unele excepții, a fost infinit mai stabilă decât lumea în care trăim astăzi. Aceste excepții au fost lupta pentru controlul asupra Cehoslovaciei, câștigată de sovietici, și lupta pentru influența asupra Greciei, care, ca și Criza Berlinului și Războiul din Coreea, s-a încheiat cu victoria americanilor. Stabilitatea mondială care a prevalat a fost consecința unui echilibru geostrategic de putere, în care confruntarea dintre cele două superputeri s-a echilibrat într-una către o abordare riscantă, iar când cele două au ajuns la punctul MAD (Mutual Assured Destruction – Distrugere

Reciprocă Asigurată), lumea, în mod absurd, a devenit mai stabilă. Acest punct a fost atins la începutul anilor 1960, după Criza rachetelor cubaneze. Teama anihilării rasei umane în urma unui incident nuclear a fost cea care a adus stabilitatea mondială, care a durat până în 1990. Cum conducătorii celor două superputeri au fost actori raționali, aceștia au creat un mecanism care să fie folosit în perioadele de criză, și anume o linie telefonică directă între Kremlin și Casa Albă. Menționez acest lucru pentru a arăta faptul că degetul care poate să apese pe butonul bombei nucleare iraniene ar fi influențat, cel puțin probabil, de considerente care nu sunt raționale, ci mesianice. Mai mult decât atât, în acest caz nu ar exista nici o linie directă de prevenire a crizei. Într-o lume în stare de a ajunge oricând într-un punct MAD, națiunile au considerat potrivit să fie de partea uneia dintre cele două superputeri, în funcție de propriile interese și de propria viziune asupra lumii. Acest lucru a adăugat un nou strat de siguranță la stabilitatea mondială în umbra amenințării nucleare. Națiunile care s-au declarat „nealiniat” au constituit un al treilea bloc. În acest grup trebuie să menționăm Pakistanul și India, care au dezvoltat arme nucleare în anii 1970, rivalitatea dintre cele două țări subminând stabilitatea, cel puțin din regiune. Trebuie să menționăm și China, care a ieșit, în sfârșit, din hibernare în timpul Războiului Rece. Însă, în ciuda a tot și toate, se poate spune că influența blocului nealiniat asupra ordinii mondiale a fost una destul de slabă.

Uniunea Sovietică s-a prăbușit, iar Statele Unite au devenit, din 1991 până în 2000, unica superputere mondială. Cu toate acestea, Statele Unite nu au profitat de acest deceniu în care au fost, din toate punctele de vedere, „singurul șef din oraș”, în care puteau să instaureze noua ordine mondială, caracterizată printr-o stabilitate bazată pe interese comune și pe dorința cetățenilor de pe tot globul de a trăi într-o lume mai bună (așa cum se arată în cartea *Sfârșitul istoriei* a lui

Francis Fukuyama). În schimb, contribuția adusă lumii de către Statele Unite în ultimul deceniu al secolului XX a grăbit tranziția de la o lume bipolară la o lume multipolară, a cărei trăsătură principală la data scrierii cărții de față (2018) este o instabilitate cum nu a mai văzut lumea de la al Doilea Război Mondial încoace.

Elementele Esențiale ale Informațiilor (EEI) aparținând Mossadului, precum și cele ale altor agenții din epoca de după Războiul Rece s-au canalizat asupra anumitor probleme, dintre care s-au detașat proliferarea armelor neconvenționale și terorismul local, regional și mondial, cu accent pe terorismul religios (jihadist). Mossadul, prin definiție, este menit să caute răspunsuri la EEI-uri peste tot în lume, dincolo de granițele Israelului. Răspunsurile la aceste două chestiuni nu s-au găsit numai în Orientul Mijlociu și în Europa Occidentală, care au fost arenele tradiționale ale Mossadului de la înființarea sa și până la sfârșitul Războiului Rece, dar și în Europa de Est și în fosta Uniune Sovietică, în Asia de Sud-Est și în Orientul Îndepărtat, în America de Sud și chiar în Africa și în Australia.

Toate aceste schimbări au determinat Mossadul să se adapteze corespunzător în materie de resurse umane, de bugete și de mijloace, precum și de angrenare și de doctrină de luptă.

Cartea de față are drept scop să împărtășească perspectiva autorului, impresiile, experiențele și gândurile acestuia de pe vremea când a fost directorul Mossadului (1989–1996), pe fondul evenimentelor descrise mai sus, precum și alte experiențe. Cartea nu se dorește a fi o cercetare științifică, ci mai degrabă transmite opiniile personale ale autorului.

CAPITOLUL 1

INFORMAȚII SECRETE

Despre cercetarea și evaluarea informațiilor secrete

Adunarea Șefilor de Departamente din cadrul Mossadului (Rasha) este echivalentul Statului-Major al FAI. Pe lângă ședințele sale săptămânale de informare și de luare a deciziilor, directorul Mossadului poate convoca Rasha oricând, în circumstanțe extraordinare. Nu la mult timp după ce mi-am început mandatul, în aprilie 1989, am convocat echipa pentru a-mi lua rămas-bun de la membrii care se pensionau și pentru a le ura bun venit noilor membri. Cred că merită să reproduc astăzi unele dintre lucrurile pe care le-am spus în cursul acelei întâlniri din 1989.

Cei de față reprezentau istoria Mossadului, schimbarea de generații și continuitatea sa. Am fost primul director al Mossadului care nu a făcut parte din generația care luptase în Războiul de Independență, însă în cursul ședinței am subliniat faptul că, în ciuda schimbărilor care avuseseră loc în cadrul Mossadului de la înființarea sa – în misiunile sale, domeniile de activitate, instrumentele și capacitățile sale, în prioritățile și amplexarea sa –, singurul lucru care nu se schimbase niciodată și care nu trebuia să se schimbe niciodată era ceea ce am numit „spiritul uman”. A fost important să spun acest lucru mai ales din perspectiva schimbărilor care afectau societatea